

Parc del Castell

Un passeig fins al castell

INFORMACIONS

Equipaments i serveis del Parc

Fonts d'aigua potable

Recomanacions

Si veniu en cotxe, aparqueu els cotxes als llocs assenyalats (P)
 Utilitzeu les papereres.
 Observeu la vegetació sense malmetre-la.
 No feu sorolls innecessaris.
 Cuideu el Parc, com si fos casa vostra.

Per a més informació:

Àrea Metropolitana de Barcelona. Servei de Promoció i Conservació de l'Espai Públic. www.amb.cat

DADES TÈCNiques I ESTADÍSTiques

Superfície: 3,1 ha

Inauguració: 1992

Projecte: J.A.Martínez Lapeña, E.Torres i M.Usandizaga, arquitectes.

Premis: Premi opinió FAD 1993. Espais exteriors.

Població de Castelldefels 2011: 63.141 habitants

COM ARRIBAR AL PARC

Amb autobús:

L95 Castelldefels (Av. Poal) - Barcelona (Rda.Universitat)

L96 St. Boi Ll. (Estació FGC) - Castelldefels ("Bellamar")

L97 Castelldefels ("Bellamar") - Barcelona (Pl. Reina M.Cristina)

CF1 urbà Castelldefels ("Les Botigues" - Ramon i Cajal)

Amb ferrocarril: Renfe, estació de Castelldefels, línia C2

Amb vehicle privat: Des de Barcelona per l'autopista C-32, sortida Castelldefels centre.

© ÀREA METROPOLITANA DE BARCELONA
 Direcció de Serveis de l'Espai Públic

COORDINACIÓ, RECERCA I TEXTOS
 Servei de Promoció i Conservació
 Lluís Planes i Sant-romà, geògrafa

DISENY GRÀFIC
 Oficina de Disseny
 Enric Folch i Ursula Solans

CORRECCIÓ DE TEXTOS
 Manel Cervera i Gallemí, títolèg

INVENTARI DE VEGETACIÓ I PLÀNOLS
 Pilar Monsonet i Montes, biòloga
 Roser Vives de Delàs, enginyera agrònoma

FOTOGRAFIA
 Ernest Costa i Savio

COL·LABORACIÓ
 Regidoria de Cultura de l'Ajuntament de Castelldefels

IMPRESSIÓ
 Agopgraf

Àrea Metropolitana de Barcelona

SITUACIÓ

L'indret

Entre el delta del Llobregat i el massís de Garraf, en un dels primers contraforts de la muntanya, el Parc ocupa el vessant sud-est d'un turó de forma ovalada i 59 m d'altura, al cim del qual s'aïxa el magnífic castell de Castelldefels, en posició dominant sobre un ampli sector de territori. A la resta del turó hi ha mostres abundants de les antigues feixes de conreu amb murs de pedra, oliveres, garrofers i alguns pins blancs espontanis i posteriors a l'abandó dels cultius. Al vessant que mira al mar, amb un pendient més pronunciat, hi ha un bosquet de pi blanc a la part central. El turó, coronat pel majestuós castell, ressalta com una singular illa verda enmig d'una zona fortament urbanitzada.

El Parc i la ciutat

El Parc forma part del barri del Castell, al nord-est del nucli urbà, on ocupa una posició privilegiada entre el castell i la zona urbana. Limita per dalt amb la muralla del castell i per baix amb una zona d'equipaments esportius i els carrers del Bisbe Urquinaona i del Doctor Marañón.

LA HISTÒRIA

Segles abans de la construcció del castell, el turó, situat en un punt estratègic de pas cap a l'interior del país, va ser ocupat per un assentament agrícola, primer iber i després romà*, semblant als que hi havia en altres turons costaners com ara el Calamot o la Muntanyeta.

Les notícies escrites més antigues sobre la fortificació són del 970. Probablement no es tractava d'un castell, amb la imatge que en tenim avui, sinó d'una casa, més o menys fortificada, al costat de l'església de Santa Maria, documentada el 966. Els antecedents de la fortalesa actual són als segles XIV i XV, quan la documentació suggereix la presència al cim del turó d'un castell o casa forta, envoltat d'un ampli recinte emmurallat, en el qual l'església hi jugava un paper destacat.

El poble va prendre el nom del castell, citat de diferents formes en els documents antics: Castello de Felix, Castrum Felix, Castello de Feles, Castrum fidelis... Hi ha una certa polèmica sobre l'origen del nom: alguns estudiosos opinen que prové del nom de persona Fèlix, el primer que hauria colonitzat i fortificat l'indret, altres s'inclinen per castell de fidels per la proximitat de l'església.

* Se'n poden veure restes a l'interior de l'església de Santa Maria

Pràcticament cada segle es feien obres d'ampliació i millora del castell. Cap a mitjan segle XVI, Felip II va impulsar l'aixecament de castells i torres al llarg de tota la costa per defensar-se dels atacs de la flota otomana i dels corsaris barbarescos. A Castelldefels, a més de la renovació del castell, es va bastir l'important dispositiu de defensa, relacionat amb els masos, que representaven les torres de la Marina. Durant el XVIII es va construir el cos de ponent del castell i va quedar definit el conjunt actual.

El turó del Castell, cap a 1930

Arxiu Municipal de Castelldefels

A finals del XIX i responent a una situació de crisi generalitzada el castell es trobava en un estat força ruïnós. El 1897 el va comprar el banquer Manuel Girona i el va fer restaurar per l'arquitecte Enric Sagnier. Des del 1988 el recinte, que inclou el castell i l'església de Santa Maria, és de propietat municipal i s'hi estan realitzant importants obres de restauració.

Les darreres dècades

A partir dels anys seixanta del segle XX, la necessitat de disposar d'habitats per a la classe obrera immigrant i l'afany de negoci fàcil provoquen el desgavell urbanístic dels municipis de l'entorn de Barcelona. Blocs de pisos de mala qualitat i urbanitzacions il·legals s'escampen pel territori sense ordre ni concert. El barri del Castell neix en aquesta etapa. El Pla General Metropolità de 1976 va preservar el turó com a zona verda. Des de l'Àrea Metropolitana es van finançar el projecte i les obres de construcció del Parc i es té cura del seu manteniment. Com a resultat d'aquestes actuacions, els ciutadans de Castelldefels gaudeixen avui d'un singular espai verd, que els permet aprofitar-se, en un agradable passeig, als orígens més remots de la vila.

COM ÉS EL PARC

Al turó del Castell és encara ben present un tipus de paisatge agrícola característic dels turons mediterranis, modelat al llarg dels anys (amb murs de pedra seca, petites feixes de conreu i arbres de secà) i que avui compleix una funció paisatgística i ornamental de primer ordre. El Parc s'encaixa en aquest entramat, on natura i cultura es barregen sàviament, d'una manera subtil, amb intervencions discretes, que només pretenen fer més accessible i adequat per al passeig i l'estada, el castell i el seu entorn. Petites pinzellades de disseny agosarat, encaixades harmònicament en una estructura tradicional de la qual potencien el caràcter.

Els camins

Un seguit de camins de passeig puguen a poc a poc cap al castell, en diferents recorreguts, rics en vegetació, mentre les vistes s'eixamplen amb la pujada. Les baranes que marquen els camins són planxes d'acer d'aspecte rovellat, lleugerament inclinades i plegades en zig-zag que, en barrejar-se amb un paisatge antic, donen al Parc un caràcter força peculiar. A les parts més properes al camí, s'hi han plantat noves espècies vegetals i les més allunyades conserven la seva vegetació original.

En el recorregut entre el castell i can Gomar hi ha dues espècies exòtiques (la lagunària i la feijoa) molt poc habituals als nostres parcs:

La **lagunària*** és un arbret de fulla perenne, originari d'Austràlia, amb flors grans de color rosa pàl·lid i fruits capsulars que resten molt temps a l'arbre i contenen unes llavors envoltades de pèls molt irritants (per aquesta raó, se la coneix també amb el nom de Pica-pica). Un cop a baix, al costat de la torre, hi ha un grup de **fejoes***, arbres d'origen sud-americà de fulla perenne i florida espectacular. Les flors, rosades i amb estams vermells molt vistosos, són comestibles igual que els fruits.

* vegeu situació al plànol

Les terrasses

A la banda sud de la muralla del castell, les antigues feixes de conreu són avui un seguit de terrasses planes, cobertes de gespa i poblades de pins, garrofers i oliveres, que conviden a una estada tranquil·la. Quan és el temps de florir, els arbres de l'amor sorprenen pel seu esclat de flors liles. El margalló, l'única palmera natural d'Europa, tan característica del Garraf, també fa notar la seva presència, així com el marfull, el llentiscle i la ginesta, entre d'altres arbusts mediterranis.

El **margalló** és una palmera nana, d'aspecte arbustiu i d'entre 2 i 3 metres d'alçada (si se'l deixa créixer pot arribar al 6 m), que sovint rebrota des de la base. Les fulles, grans i de color verd-blavós, tenen forma de ventall i surten d'un pecíol fi i espinós. És una planta dioica (amb peus masculins i femenins). Les flors apareixen agrupades dalt del tronc, entre les fulles. Els dàtils maduren a la tardor i són petits, rodons i no comestibles. Al nostre país (amb l'excepció d'una localitat al massís del Montgrí) el Garraf és el límit nord de l'habitat del margalló.

Les vistes

Els castells sempre s'han situat en indrets enlairats per tal de dominar horitzons llunyans i defensar-se millor dels atacs. El cim del turó és doncs un punt òptim per a l'observació d'un ampli sector del territori, des d'on s'abasta, de sud-oest a nord-est, el massís de Garraf i les serres de Collserola i Marina (com a parts de la serralada Litoral), el pla de Barcelona, la muntanya de Montjuïc, el delta del Llobregat i la línia de costa. Al Garraf, la muntanya més propera, es veuen alguns dels cims més coneguts de les tres zones geològiques del massís: al Garraf blanc, format per roques calcàries, les Agulles (548 m) i la Morella (592 m); al Garraf roig, format per gresos, les restes del castell d'Eramprunyà, i al Garraf negre, format per pissarres, Sant Ramon amb la seva ermita (313 m). Cap al nord la torre de Collserola i les antenes de Sant Pere Màrtir es dibuixen al cel.

LLOCS PROPERS D'INTERÈS

La muralla, el castell i l'església

Una muralla protectora guarda els monuments històrics més importants de la vila de Castelldefels: el castell i l'església de Santa Maria. L'entrada al recinte, un portal flanquejat per dues torres de planta quadra amb merlets, és a tramuntana. El castell té forma rectangular amb una torre circular adossada. L'església de Santa Maria és romànica, amb planta de creu llatina, tres absis i campanar de torre quadrada. El portal és del segle XVI i el braç meridional del XVIII. En aquest s'hi conserven dibuixos fets per membres de les brigades internacionals, durant la Guerra Civil.

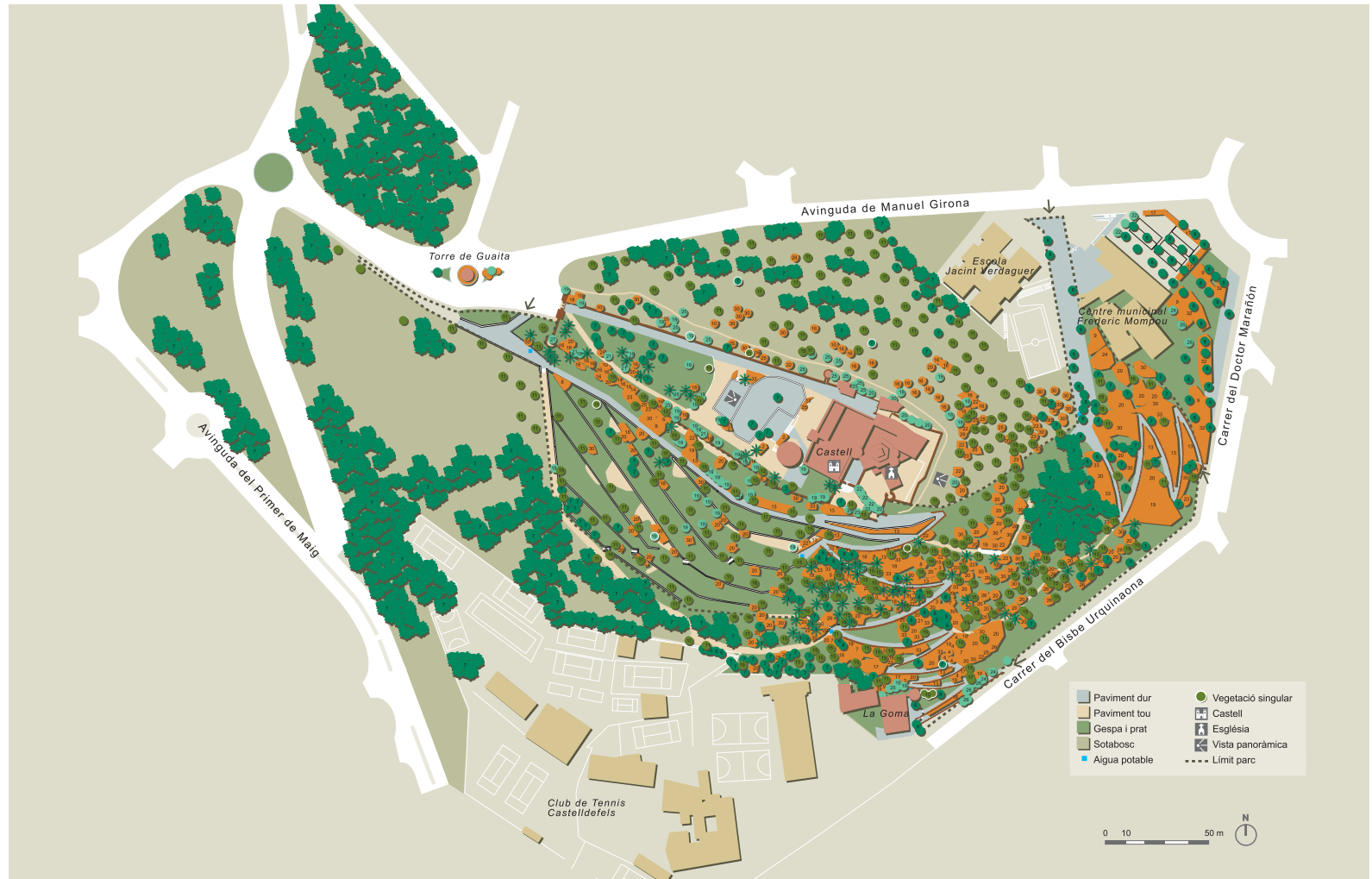
La torre de guaita

Aquesta torre de forma cilíndrica, és al bell mig de la plaça d'accés al recinte del castell. Probablement del segle XIV, es creu que formava part de les defenses perifèriques de la fortalesa. És feta de pedra calcària poc treballada, posada en filades irregulars. La porta d'accés era al primer pis. Només es manté la part baixa de l'estructura, bastant deteriorada i utilitzada com a colomar.

La masia de la Goma, o can Gomar, i la torre annexa

Al carrer del Bisbe Urquinaona, al peu del turó, aquesta important masia del segle XVI (actual casa de cultura) és un edifici de planta baixa i pis, unit per un pont volat a la torre de defensa del mateix segle. La torre és de planta circular, amb quatre nivells d'alçada fets amb pedra calcària i la corona un matacà perimètric. Les obertures són espielleres petites i finestres més grans a la part sud. Arcadi Balaguer la va donar a la vila i, un cop restaurada, es va inaugurar el 1975. Conté una col·lecció d'arqueologia local i s'hi celebren exposicions de pintura contemporània.

Arbres del Parc

Els perennifolis

Verds tot l'any amb fulles planes i més aviat petites de cutícula dura, fosca i brillant, per poder resistir temperatures de sequera. N'hem distingit tres grups principals:

Palmeres

Vegetals de tronc únic, sense ramificar, amb fulles i flors que neixen de l'extrem.

- 1 *Chamaerops humilis*, **margalló**
- 2 *Phoenix canariensis*, **palmera de Canàries**
- 3 *Phoenix dactylifera*, **palmera de dàtils**
- 4 *Trachycarpus fortunei*, **palmera excelsa**
- 5 *Washingtonia filifera*, **washingtonia**

Pins i altres coníferes

Plantes resinoses, amb fulles petites, estretes i allargades de cutícula molt dura.

- 6 *Cupressus sempervirens*, **xiprer**

- 7 *Pinus halepensis*, **pi blanc**
- 8 *Pinus pinea*, **pi pinyer**
- 9 *Thuja orientalis*, **tua**

Altres perennifolis

- 10 *Acca sellowiana*, **fejjoa**
- 11 *Ceratonia siliqua*, **garrofer**
- 12 *Coccolus laurifolius*, **còcul**
- 13 *Eucalyptus gomphocephala*, **eucaliptus**
- 14 *Lagunària patersonii*, **lagunària**
- 15 *Olea europaea*, **olivera**
- 16 *Quercus ilex*, **alzina**
- 17 *Schinus molle*, **pebrer bord**

Els caducifolis

Molt variables amb el pas de les estacions, adaptats a llocs amb aigua abundant, de fulles més o menys grosses que cauen a la tardor.

- 18 *Celtis australis*, **lledoner**
- 19 *Cercis siliquastrum*, **arbre de l'amor**
- 20 *Ficus carica*, **figuera**

- 21 *Koeleruteria paniculata*, **saboner de la Xina**
- 22 *Morus nigra*, **moreira negra**
- 23 *Parkinsonia aculeata*, **parquinsònia**
- 24 *Populus x canadensis*, **pollancre del Canadà**
- 25 *Robinia pseudoacacia*, **robinia**
- 26 *Tipuana tipu*, **tipuana**
- 27 *Ulmus minor*, **om**

Arbusts i altres plantes

- 1 *Agave americana*, **atzavara**
- 2 *Aloe arborescens*, **aloe**
- 3 *Ampelodesmus mauritanica*, **càrrix**
- 4 *Arbutus unedo*, **arboç**
- 5 *Asparagus densiflorus* 'Sprengeri', **esparreguera de jardí**
- 6 *Bougainvillea glabra*, **buguenvillea**
- 7 *Bupleurum fruticosum*, **matabou**
- 8 *Callistemon citrinus*, **cal·listemon**
- 9 *Cotoneaster* sp., **cotoneàster**
- 10 *Crataegus monogyna*, **arç blanc**
- 11 *Escalonia rubra* var. *macrantha*, **escal·lònia**
- 12 *Euonymus japonicus*, **evònim del Japó**

- 13 *Hedera helix*, **heura**
- 14 *Jasminum humile*, **gessami italià**
- 15 *Laurus nobilis*, **llorer**
- 16 *Ligustrum lucidum*, **troana**
- 17 *Myoporum acuminatum*, **miòpor**
- 18 *Nerium oleander*, **baladre**
- 19 *Phillyrea angustifolia*, **aladern de fulla estreta**
- 20 *Pistacea lentiscus*, **llentiscle**
- 21 *Plumbago auriculata*, **gessami blau**
- 22 *Punica granatum*, **magraner**
- 23 *Quercus coccifera*, **garric**
- 24 *Retama monosperma*, **ginesta blanca**
- 25 *Rhamnus alaternus*, **aladern**
- 26 *Rhamnus lycioides*, **arçot**
- 27 *Rhaphiolepis indica*, **rafiolepis**
- 28 *Rosmarinus officinalis*, **romani**
- 29 *Sambucus nigra*, **saüc**
- 30 *Spartium junceum*, **ginesta**
- 31 *Teucrium fruticans*, **teucri blau**
- 32 *Viburnum awabuki*
- 33 *Viburnum tinus*, **marfull**